

Key Drivers of Sustainability in Rural Home-Based Businesses Supported by Financial Assistance in Golestan Province

Mohammad Reza Shahraki¹, Masoumeh Amiri², Zahra Sonboli³,
Hossein Arjouni⁴, Elahe Yazdi⁵

¹ Researcher in Entrepreneurial Ecosystems, Golestan Governorate, Golestan, Iran, Email: m.rshahraki@yahoo.com.

² Women's entrepreneurship researcher and art student in education in Golestan Province, Iran, Email: amiri.mas96@gmail.com

³ Department of Geography and Rural Planning, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran, Email: zahrasonboli@yahoo.com

⁴ Department of Business Management, University of Science and Arts, Yazd, Iran, Email: elaheyazdi84@gmail.com

Article Info

Article type:
Research Full Paper

Article history:
Received: 25.10.2025
Revised: 02.11.2025
Accepted: 18.04.2026

Keywords:
Rural entrepreneurship
Household-Based economy
Empowerment
Sustainable rural
development

ABSTRACT

Background and Objective: The sustainability of rural home-based occupations recognized as an effective strategy for poverty reduction, household economic empowerment, and the prevention of rural out-migration requires the precise identification of drivers that enable optimal utilization of supportive facilities. Supportive facilities, as one of the core instruments of rural development, play a significant role in creating, strengthening, and maintaining small home-based activities. By providing initial capital, reducing financial risks, and enhancing household production capacity, these facilities contribute to the sustainability and expansion of such occupations. Accordingly, the present study aims to identify the key drivers influencing the sustainability of rural home-based jobs resulting from the use of supportive facilities in Golestan Province.

Materials and Methods: This research was conducted using a descriptive-analytical approach grounded in futures studies principles, with the objective of structurally analyzing the factors affecting the sustainability of rural home-based occupations. The statistical population consisted of business and entrepreneurship experts as well as owners of home-based jobs who had received supportive facilities. A total of 50 individuals were selected purposefully based on specialized criteria. Data were collected through a researcher-made questionnaire developed from 20 final indicators obtained via the Delphi method. The questionnaire was designed in a matrix format, and scoring was performed on a scale of zero to three. Data were recorded in Excel 2016, and descriptive analysis was conducted using SPSS 27. In the final stage, structural analysis of relationships among indicators was performed using MICMAC software, and the position of variables within the sustainability system of rural home-based occupations was determined.

Results: The results indicate that establishing inter-village communication networks, with an influence score of +12, and supporting participation in exhibitions, with +10, are the most significant external drivers contributing to the sustainability of rural occupations. In contrast, internal factors such as family participation and skill-based training exhibited the lowest levels of influence, demonstrating reciprocal and dependent behavior on other variables and functioning primarily within internal rural interactions. The findings further revealed that, in the process of sustaining rural home-based occupations, three internal factors “easy access to local microfinance funds” and “flexible repayment schedules aligned with seasonal income,” each scoring 586 had the highest direct impact. Among external factors,

“facilitating the process of obtaining bank loans” scored 544, while “targeted allocation of credit” and “establishing aggregation centers for product distribution,” each scoring 527, were identified as the most influential drivers.

Conclusion: Based on the findings, enhancing the sustainability of rural home-based occupations requires simultaneous attention to both internal and external drivers. At the internal level, strengthening local microfinance institutions, designing repayment models aligned with seasonal household incomes, promoting the consumption of local products, showcasing successful entrepreneurs, and increasing family participation play crucial roles in improving resilience and productivity in small-scale businesses. At the external level, simplifying administrative and banking procedures, targeted credit allocation, establishing aggregation and distribution centers, providing low-interest loans, and expanding cultural and social support particularly for women are essential for strengthening the connection between rural areas and broader markets and for improving the economic sustainability of these occupations. Therefore, the sustainability of rural home-based jobs emerges from a multi-factor system in which the adaptive interaction between internal rural capacities and external supportive mechanisms forms the foundation for the continuity of small-scale economic activities.

Cite this article: Shahraki, M.R., Amiri, M., Sonboli, Z., Arjouni, H., Yazdi, E. 2026. Key Drivers of Sustainability in Rural Home-Based Businesses Supported by Financial Assistance in Golestan Province. *Journal of Studies in Entrepreneurship and Sustainable Agricultural Development*, 13 (1), 1-24.

© The author(s)

[10.22069/jead.2026.23715.1912](https://doi.org/10.22069/jead.2026.23715.1912)

Publisher: Gorgan University of Agricultural Sciences and Natural Resources

محورهای تأثیر گذار در پایداری سازی مشاغل خانگی روستایی حاصل از تسهیلات حمایتی در استان گلستان

محمد رضا شهرکی^{۱*}، معصومه امیری^۲، زهرا سنبلی^۳، حسین ارجونی^۴، الهه یزدی^۵

^۱ نویسنده مسئول، پژوهشگر اکوسیستم های کارآفرینی، استانداری گلستان، گلستان، ایران. رایانامه: m.rshahraki@yahoo.com

^۲ پژوهشگر کارآفرینی زنان و هنرآموز آموزش و پرورش استان گلستان، ایران. رایانامه: amiri.mas96@gmail.com

^۳ گروه جغرافیا و برنامه ریزی روستایی، دانشگاه شهید بهشتی تهران، ایران. رایانامه: zahrasonboli@yahoo.com

^۴ گروه مدیریت دولتی، واحد گرگان، دانشگاه آزاد اسلامی، گرگان، ایران. رایانامه: hosseinarjouni@gmail.com

^۵ گروه مدیریت بازرگانی، دانشگاه علم و هنر، یزد، ایران. رایانامه: elaheyazdi84@gmail.com

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله:	سابقه و هدف: پایداری مشاغل خانگی روستایی، به عنوان یکی از راهبردهای مؤثر در کاهش فقر، توانمندسازی اقتصادی خانوارها و جلوگیری از مهاجرت روستایی، نیازمند شناسایی دقیق محرکه‌هایی است که بهره‌برداری بهینه از تسهیلات حمایتی را امکان‌پذیر می‌سازند. در این میان، تسهیلات حمایتی یکی از ابزارهای محوری توسعه روستایی، نقش مهمی در ایجاد، تقویت و تداوم فعالیت‌های خرد خانگی ایفا کرده و با فراهم‌سازی سرمایه اولیه، کاهش ریسک‌های مالی و ارتقای ظرفیت تولیدی خانوارها، زمینه پایداری و توسعه این مشاغل را فراهم می‌کند. بر همین اساس، پژوهش حاضر با هدف شناسایی محرکه‌های مؤثر بر پایداری سازی مشاغل خانگی روستایی ناشی از بهره‌گیری از این تسهیلات در استان گلستان انجام شده است.
تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۸/۰۳ تاریخ ویرایش: ۱۴۰۴/۰۸/۱۱ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۵/۰۱/۲۹	مواد و روش‌ها: این پژوهش با رویکرد توصیفی-تحلیلی و مبتنی بر اصول آینده‌پژوهی انجام شده و هدف آن تحلیل ساختاری عوامل مؤثر بر پایداری مشاغل خانگی روستایی است. جامعه آماری شامل کارشناسان حوزه کسب و کار و کارآفرینی و صاحبان مشاغل خانگی دریافت‌کننده تسهیلات حمایتی بود که ۵۰ نفر از آن‌ها بر اساس معیارهای تخصصی و به صورت هدفمند انتخاب شدند. داده‌ها از طریق پرسشنامه محقق‌ساخته مبتنی بر ۲۰ شاخص نهایی حاصل از روش دلفی گردآوری شد. پرسشنامه به صورت ماتریسی طراحی گردید و امتیازدهی در طیف صفر تا سه انجام شد. داده‌ها در Excel 2016 ثبت و تحلیل توصیفی در SPSS 27 صورت گرفت. در مرحله نهایی، تحلیل ساختاری روابط میان شاخص‌ها با بهره‌گیری از نرم‌افزار MICMAC انجام شد و موقعیت متغیرها در نظام پایداری مشاغل خانگی تعیین گردید.
واژه‌های کلیدی:	یافته‌ها: نتایج پژوهش نشان می‌دهد ایجاد شبکه‌های ارتباطی بین روستاها با شاخص اثرگذاری ۱۲+ و حمایت از حضور در نمایشگاه‌ها با ۱۰+، به عنوان عوامل برون‌روستایی، بیشترین نقش محرک را در پایداری مشاغل روستایی ایفا می‌کنند. در مقابل، عوامل درون‌روستایی همچون مشارکت خانوادگی و آموزش‌های مهارتی با کمترین میزان اثرگذاری، رفتار دوسویه و وابسته به سایر متغیرها داشته و بیشتر در قالب تعاملات داخلی نظام روستایی عمل می‌کنند. همچنین نتایج نشان داد که در فرآیند پایداری سازی مشاغل خانگی روستایی، سه عامل درون‌روستایی شامل «دسترسی آسان به صندوق‌های خرد محلی» و

«انعطاف در بازپرداخت اقساط متناسب با درآمد فصلی» هر یک با امتیاز ۵۸۶، بیشترین تأثیر مستقیم را داشته‌اند. در بخش برون‌روستایی نیز، «تسهیل فرآیند دریافت تسهیلات بانکی» با امتیاز ۵۴۴، و «تخصیص اعتبارات هدفمند» و «ایجاد مراکز تجمیعی برای ارسال محصولات» با امتیاز ۵۲۷، به‌عنوان مؤثرترین محرکه‌ها شناسایی شدند.

نتیجه‌گیری: بر اساس یافته‌های پژوهش، ارتقای پایداری مشاغل خانگی روستایی مستلزم توجه هم‌زمان به محرکه‌های درون‌روستایی و برون‌روستایی است. در سطح درون‌روستایی، تقویت نهادهای مالی خرد محلی، طراحی الگوهای بازپرداخت متناسب با درآمدهای فصلی، ترویج مصرف محصولات بومی، الگوسازی از کارآفرینان موفق و افزایش مشارکت خانوادگی، نقش مهمی در تاب‌آوری و بهره‌وری کسب‌وکارهای خرد دارد. در سطح برون‌روستایی نیز تسهیل فرآیندهای اداری و بانکی، تخصیص هدفمند اعتبارات، ایجاد مراکز تجمیع و ارسال محصولات، ارائه وام‌های کم‌بهره و توسعه حمایت‌های فرهنگی و اجتماعی به‌ویژه برای زنان، از الزامات کلیدی تقویت پیوند روستا با بازارهای گسترده‌تر و افزایش پایداری اقتصادی این مشاغل به‌شمار می‌آید. بنابراین پایداری مشاغل خانگی روستایی حاصل یک نظام چندعاملی است که در آن تعامل سازگار میان ظرفیت‌های داخلی روستا و سازوکارهای حمایتی بیرونی، بنیان اصلی تداوم فعالیت‌های خرد را شکل می‌دهد.

استناد: شهرکی، محمدرضا؛ امیری، معصومه؛ سنبلی، زهرا؛ ارجونی، حسین؛ یزدی، الهه. (۱۴۰۵). محرکه‌های تأثیرگذار در پایداری مشاغل خانگی روستایی حاصل از تسهیلات حمایتی در استان گلستان. *مطالعات کارآفرینی و توسعه پایدار کشاورزی*، ۱۳ (۱)، ۲۴-۱.

[10.22069/jead.2026.23715.1912](https://doi.org/10.22069/jead.2026.23715.1912)

© نویسندگان

ناشر: دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان

مقدمه

مسئله اشتغالزایی و دستیابی افراد به شغل مورد نظر از اساسی‌ترین نیازهای یک جامعه محسوب می‌شود. یکی از اهداف کلان توسعه در اغلب کشورها از جمله ایران کاهش نرخ بیکاری و توسعه مشاغل می‌باشد (۱). ایجاد جوامع روستایی پایدار، جزء جدایی‌ناپذیر اهداف توسعه پایدار (SDGs)^۱ است. حفظ و توسعه اقتصاد روستایی به عنوان یکی از جنبه‌های مهم توسعه پایدار روستایی است (۲). در واقع نواحی روستایی به علت دوری از شهر، اندازه کوچک کسب و کارها و سوددهی پایین آن‌ها، توانایی محدودی در جذب سرمایه و منابع مالی دارند (۳).

علیرغم پیشرفت اقتصادی و بهبود شرایط زندگی در مناطق روستایی، شکاف توسعه بین مناطق شهری و روستایی همچنان وجود دارد که منجر به بیکاری و مهاجرت قابل توجهی از روستاییان به شهرها شده است (۴). این در حالی است که تا پایان سال ۲۰۲۱، ۴۴ درصد از جمعیت جهان در مناطق روستایی زندگی می‌کردند (۲)، لذا بیش از پیش به نقش کسب و کارهای خرد به ویژه در بخش مشاغل خانگی توجه شده (۵) و فرصت‌های شغلی جدید در اقتصاد روستایی اهمیت پیدا می‌کند (۶). مشاغل روستایی موتور رشد اقتصادی، پویایی و توسعه اجتماعی در روستاها محسوب می‌شود (۷). توسعه کارآفرینی در نواحی روستایی می‌تواند رشد اقتصادی محلی را تحریک کرده و منجر به توانمندسازی جوامع محلی و توسعه روستایی از طریق تغییر در ساختار کشاورزی سنتی و تنوع‌بخشی در منابع درآمدی، افزایش در تعداد اشتغال نیروی کار، و همچنین توسعه صنایع جدید کسب‌وکاری گردد (۸، ۹ و ۱۰).

چالش اشتغال نه تنها یکی از مهم‌ترین مسائل روز اجتماعی در کشور ایران به شمار می‌آید، بلکه با توجه

به عنوان رشد جمعیت در دو دهه گذشته می‌توان آن را به عنوان مهم‌ترین چالش اجتماعی و معضل امنیت اقتصادی به حساب آورد. برای حل این چالش، طی دوره‌های مختلف برنامه‌های گوناگونی ایجاد گردیده که از مهم‌ترین آن‌ها می‌توان به طرح وام‌های خوداشتغالی و تسهیلات کوچک توسط بانک‌ها اشاره نمود (۱). پیاده‌سازی کسب‌وکارهای روستایی در هر سطحی به عنوان مسیری کلیدی برای ارتقاء رشد اقتصادی روستاها مطرح می‌شود (۱۱). از این رو برای ایجاد اشتغال پایدار در مناطق روستایی پرداخت تسهیلات کم‌بهره و بلندمدت به صورت مداوم از ضروریات می‌باشد که نیازمند سیاست‌گذاری دولتی، مشارکت مردمی و برنامه‌ریزی بلندمدت است (۱۲). به بیان دیگر، با توجه به چالش‌های موجود در روستاهای کشور، به نظر می‌رسد توسعه و گسترش پرداخت منابع مالی از جمله اعتبارات خرد و تسهیلات کوچک راهی است که می‌تواند از طریق افزایش قابلیت کارآفرینی مردم روستایی منجر به ایجاد توسعه این مناطق شود (۱۳).

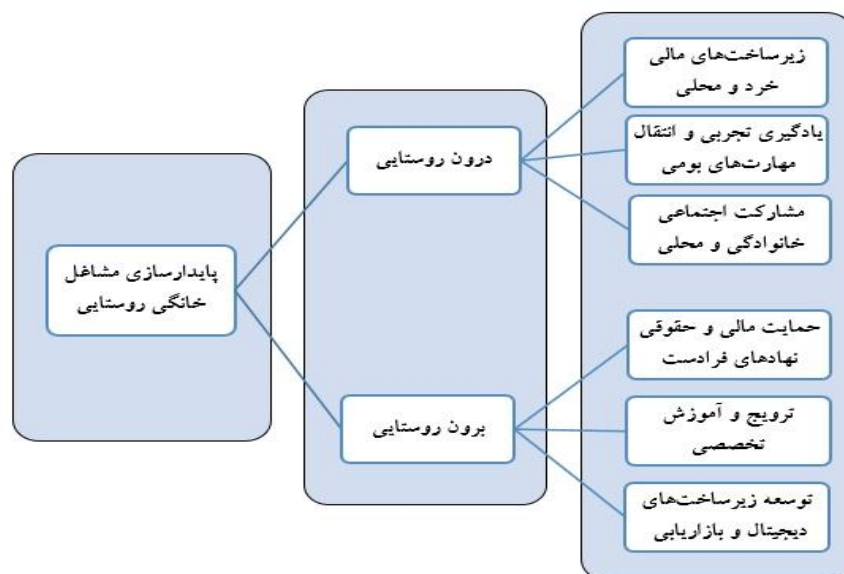
چرخه عمر کوتاه تسهیلات دریافتی جوامع روستایی در راه‌اندازی مشاغل خرد، از مهم‌ترین چالش‌های پایداری کسب‌وکارهای روستایی است که می‌تواند دلایل متعددی داشته باشد (۱۱). به طوری که این امر با افزایش نرخ بیکاری و راکد شدن کسب‌وکارها، توسعه اقتصادی روستایی را دچار تنش و بحران جدیدی می‌کند (۱۴ و ۱۵). برای دستیابی به توسعه باکیفیت صنایع روستایی و تغییر سیستم اقتصادی، پایداری کسب‌وکارهای خرد روستایی از ضروریات است. پایداریسازی کسب‌وکارهای خرد روستایی ضمن کاهش فقر و نابرابری، حفاظت از محیط‌زیست، تقویت مشارکت جامعه و حفظ میراث فرهنگی، موجب تقویت انعطاف‌پذیری و تسهیل

به حالت راکد در می‌آید. بنابراین در صورت بهبود اثربخشی تسهیلات ارائه شده در راستای خوداشتغالی، این امر می‌تواند فرآیند پایداری مشاغل روستایی را تسریع نماید (۳).

بر اساس بررسی نتایج تحقیقات پیشین در راستای پایداریسازی مشاغل خانگی و کسب‌وکارهای خرد در روستاها، پرداخت تسهیلات کوچک توسط بانک‌ها نقش مهمی در خوداشتغالی و بهبود فضای اقتصادی روستاها داشته است. اما آنچه راه‌اندازی و دستیابی به موفقیت خوداشتغالی در روستاها فقط منوط به دریافت وام نیست، بلکه فرآیند بهره‌برداری از تسهیلات دریافتی در راستای طرح شغلی پیش‌بینی شده در مرحله آغازین خواهد بود. از این‌رو مدیریت وام دریافتی و هزینه‌کرد هدفمند آن می‌تواند تأثیر مهمی در پایداریسازی کسب‌وکارهای ایجاد شده در روستاها داشته باشد. از این‌رو تحقیق حاضر به دنبال شاخص‌ها و معیارهای تأثیرگذار بر پایداریسازی مشاغل خانگی و کسب‌وکارهای خرد حاصل از دریافت تسهیلات بانکی در روستاهای استان گلستان بر اساس مدل تحلیلی به دست آمده است (شکل ۱).

اقتصادی مناطق روستایی می‌شود (۱۶ و ۱۷). بنابراین شناسایی عوامل کلیدی مؤثر بر پایداری کسب‌وکارهای روستایی می‌تواند راه را برای تدوین سیاست‌های حمایتی مؤثر در آینده هموار نمایند.

در ایران به دلیل رشد جمعیت، پدیده بیکاری افزایش یافته که سهم قابل توجهی از آن به دلیل عدم توانایی در استمرار فعالیت بنگاه‌ها و کارگاه‌های کوچک شغلی است (۱۸) که می‌توان آن را برای تسهیل تحول به سمت پایداری بهینه کرد (۱۹). بنابراین در راستای توسعه کسب‌وکارها و مشاغل روستایی، بانک‌ها از طریق پرداخت تسهیلات خرد و کلان جایگاه بی‌بدیلی در شکوفایی اقتصاد روستایی دارند. به طوری که هر ساله بانک‌های مختلف بر اساس معرفی دستگاه‌های حمایتی (مانند کمیته امداد امام خمینی ره) و غیرحمایتی (بنیاد برکت) برای ایجاد و توسعه مشاغل خانگی و بنگاه‌های کوچک در نواحی روستایی تسهیلات خرد پرداخت می‌کنند. به طوری که بخش عمده‌ای از اعتبارات پس از پرداخت به صاحبان کسب‌وکار، به دلیل عدم نظارت دقیق بر فرآیند نتیجه‌بخش آن یا شغلی راه‌اندازی نشده و یا مدت کوتاهی پس از ایجاد آن، نیمه‌فعال و در برخی مواقع

شکل ۱- الگوی تحلیلی تحقیق بر اساس محرکه‌های تأثیرگذار بر پایداریسازی مشاغل خانگی (مأخذ: یافته‌های تحقیق)

Figure 1– Analytical Model of the Study Based on the Drivers Influencing the Sustainability of Home-based Jobs (Source: Research Findings)

شد. در ادامه، با ادغام شاخص‌های مشابه و حذف موارد غیرمرتبط، ۲۰ شاخص نهایی با استفاده از تکنیک گروه متمرکز تأیید و تثبیت گردید. بر اساس این شاخص‌ها، پرسشنامه‌ای ماتریسی طراحی شد که در آن، شاخص‌ها به صورت هم‌زمان در سطر و ستون قرار گرفتند. از مشارکت‌کنندگان خواسته شد تا با فرض تأثیر شاخص‌های سطر بر شاخص‌های ستون، به هر سلول ماتریس امتیازی بین صفر تا سه اختصاص دهند. در این امتیازدهی، عدد صفر به معنای «بدون تأثیر»، عدد یک «تأثیر ضعیف»، عدد دو «تأثیر متوسط» و عدد سه «تأثیر زیاد» در نظر گرفته شد. در این ساختار، شاخص‌های سطر به عنوان عوامل تأثیرگذار و شاخص‌های ستون به عنوان عوامل تأثیرپذیر تلقی شدند.

داده‌های حاصل از پرسشنامه‌ها در نرم‌افزار Excel 2016 وارد شده و برای هر سلول، میانگین نظرات ۵۰ پاسخ‌دهنده محاسبه گردید. همچنین، برای تحلیل ویژگی‌های جمعیت‌شناختی پاسخ‌دهندگان از آمار توصیفی در محیط نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۷ استفاده شد. در گام بعدی، به منظور تحلیل روابط میان شاخص‌ها و تعیین موقعیت آن‌ها در نظام پایداری مشاغل خانگی، از نرم‌افزار MICMAC بهره گرفته شد. تحلیل MICMAC بر اساس محاسبه میزان تأثیرگذاری و تأثیرپذیری هر شاخص انجام گرفت. خروجی این تحلیل به صورت صفحه پراکندگی شاخص‌ها ارائه شد که در آن، موقعیت هر شاخص در یکی از چهار ناحیه اصلی قرار می‌گیرد: متغیرهای کلیدی (با تأثیرگذاری و تأثیرپذیری بالا)، متغیرهای وابسته (با تأثیرپذیری بالا و تأثیرگذاری پایین)، متغیرهای مستقل (با تأثیرگذاری بالا و تأثیرپذیری پایین) و متغیرهای خنثی یا خودگردان (با تأثیرگذاری و تأثیرپذیری پایین) (شکل ۲). در سیستم‌های پایداری

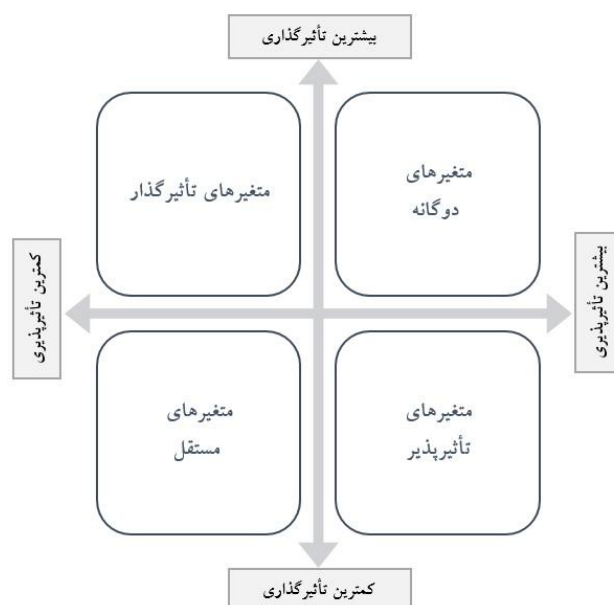
مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و از منظر ماهیت، تحلیلی و اکتشافی است که با بهره‌گیری از رویکردهای علم آینده‌پژوهی و به صورت آمیخته (کمی و کیفی) در سال ۱۴۰۳ انجام شده است. هدف اصلی این تحقیق، شناسایی و تحلیل عوامل مؤثر بر پایداری مشاغل خانگی روستایی در استان گلستان با تمرکز بر دریافت‌کنندگان تسهیلات حمایتی، و تبیین رول‌بند میان این عوامل از طریق روش ماتریس تأثیرگذاری متقابل (MICMAC) است. جامعه آماری پژوهش شامل دو گروه اصلی کارشناسان حوزه کسب‌وکار و کارآفرینی در دستگاه‌های حمایتی و بانک‌های عامل؛ دوم، صاحبان مشاغل خانگی روستایی که حداقل ۱۵۰ میلیون تومان تسهیلات حمایتی دریافت کرده‌اند، بوده است. از میان آن‌ها، ۵۰ نفر به صورت هدفمند و بر اساس معیارهای از پیش تعیین شده انتخاب شدند. معیارهای انتخاب کارشناسان شامل دارا بودن حداقل پنج سال تجربه در حوزه کسب‌وکارهای خرد، آشنایی با قوانین راه‌اندازی مشاغل خانگی و عرضه محصول در بازار، تجربه در حوزه تسهیلات بانکی و تمایل به مشارکت در تحقیق بود. در مقابل، معیارهای انتخاب صاحبان کسب‌وکار شامل دارا بودن گواهی‌نامه مهارتی از سازمان فنی‌و حرفه‌ای، تجربه حداقل سه سال کاری متناسب با شغل ایجادشده، دریافت تسهیلات بانکی و تمایل به همکاری در تحقیق در نظر گرفته شد.

برای گردآوری داده‌ها، از پرسشنامه محقق‌ساخت استفاده شد. شاخص‌های این پرسشنامه از طریق مصاحبه با ۱۲ نفر از خبرگان حوزه مشاغل خانگی و کسب‌وکارهای خرد و با بهره‌گیری از روش دلفی شناسایی گردید. پس از انجام چهار مرحله مصاحبه و دستیابی به اشباع نظری، ۳۵ شاخص اولیه استخراج

موقعیت شاخص‌ها در این صفحه، امکان شناسایی عوامل راهبردی مؤثر بر پایداری مشاغل خانگی روستایی را فراهم ساخته و مبنایی برای ارائه پیشنهادها، سیاستی و برنامه‌ریزی آینده‌نگرانه در حوزه توسعه کسب‌وکارهای خرد در مناطق روستایی فراهم آورد.

شاخص‌ها عمده‌تاً در امتداد الگوی L انگلیسی در صفحه پراکندگی قرار می‌گیرند که نشان‌دهنده تعادل نسبی میان متغیرها است. در مقابل، در سیستم‌های ناپایدار، شاخص‌ها به‌صورت پراکنده و حول محور قطری صفحه توزیع می‌شوند که بیانگر پیچیدگی و ناپایداری روابط میان متغیرها است. در نهایت، تحلیل

شکل ۲- وضعیت قرارگیری عوامل در محور تأثیرگذاری-تأثیرپذیری (مأخذ: یافته‌های تحقیق)

Figure 2- Positioning of Factors on the Influence-Dependence Axis (Source: Research Findings)

بررسی سابقه فعالیت صاحبان مشاغل نشان می‌دهد که ۶۰ درصد از آن‌ها بین ۵ تا ۱۰ سال سابقه کاری داشته‌اند که حاکی از تثبیت نسبی کسب‌وکارهای خانگی در این بازه زمانی است. از نظر نوع فعالیت، مشاغل تولیدی با ۴۵ درصد در صدر قرار دارند و پس از آن مشاغل خدماتی (۳۰ درصد) و صنایع دستی (۲۵ درصد) قرار گرفته‌اند.

شناسایی محرک‌های اولیه مؤثر بر پایداری مشاغل خانگی روستایی و طبقه‌بندی آن: در این پژوهش، با استفاده از روش‌های کیفی (مصاحبه با خبرگان و تکنیک دلفی)، ۱۸ شاخص در سطح درون‌روستایی و همچنین ۲۰ شاخص در سطح برون‌روستایی شناسایی

یافته‌ها

ویژگی‌های دموگرافیک و شغلی مصاحبه‌شوندگان: نتایج نشان می‌دهد که ۸۰ درصد از مشارکت‌کنندگان را صاحبان مشاغل تشکیل داده‌اند که تمرکز اصلی پژوهش بر آن‌ها بوده است. از نظر جنسیتی، ۶۰ درصد پاسخ‌دهندگان مرد و ۴۰ درصد زن بوده‌اند. در بُعد تحصیلات، نیمی از افراد دارای مدرک کارشناسی و تنها ۱۲ درصد تحصیلات تا سطح دیپلم داشته‌اند که از گروه صاحبان مشاغل روستایی بودند. همچنین، بیشترین فراوانی سنی مربوط به گروه ۳۵ تا ۴۵ سال با ۳۶ درصد بوده و گروه سنی بالای ۵۵ سال کمترین سهم (۱۶ درصد) را به خود اختصاص داده است.

شد. پس از نهایی‌سازی شاخص‌ها، ماتریس اثرات متقاطع در هر بخش طراحی گردید که در آن، هر شاخص به عنوان عامل تأثیرگذار و تأثیرپذیر ارزیابی شد. امتیازدهی توسط ۵۰ خبره در مقیاس صفر تا سه انجام گرفت. در تحلیل مقدماتی ماتریس‌های اثرات متقاطع به روش MICMAC، دو ماتریس ۱۸×۱۸ و ۲۰×۲۰ به ترتیب برای شاخص‌های درون‌روستایی و

برون‌روستایی طراحی شدند که شامل ۳۲۴ و ۴۰۰ سلول اثرگذاری مستقیم هستند. نتایج نشان داد که درجه پرشدگی این ماتریس‌ها به ترتیب ۹۴/۴ درصد و ۹۵ درصد بوده و بیانگر تراکم بالای روابط علی میان شاخص‌ها و کفایت ساختاری داده‌ها برای تحلیل است (جدول ۱).

جدول ۱- تحلیل اولیه ماتریس اثرات متقاطع

Table 1- Initial Analysis of the Cross-Impact Matrix

سطح بررسی	اندازه	تعداد سلول‌ها	تعداد صفرها	تعداد یک‌ها	تعداد دوا (تأثیر متوسط)	تعداد سه‌ها	درجه
Level of Analysis	Matrix Size (n*n)	Number of Cells (n ²)	Number of Zeros (No Impact)	Number of Ones (Weak Impact)	Number of Twos (Moderate Impact)	Number of Threes (Strong Impact)	Matrix Filling Rate (%)
درون‌روستایی Intra-village	18*18	324	18	122	136	48	94.4
برون‌روستایی Extra-village	20*20	400	20	128	172	80	95

اندازه ماتریس نشان‌دهنده تعداد شاخص‌های بررسی شده است.

Matrix size represents the number of indicators included in the analysis.

تعداد سلول‌ها برابر با مربع تعداد شاخص‌ها است.

Number of cells corresponds to the square of the number of indicators.

تعداد صفرها تا سه‌ها نشان‌دهنده شدت روابط میان شاخص‌ها است که از طریق میانگین‌گیری از پاسخ‌های خبرگان به دست آمده‌اند.

Counts of zero to three reflect the intensity of relationships among indicators, obtained through averaging expert responses.

جمع کل امتیازات حاصل جمع تمامی مقادیر عددی در ماتریس است و نشان‌دهنده قدرت کلی تعاملات در سیستم می‌باشد.

Total matrix score is the sum of all numerical values within the matrix and indicates the overall strength of interactions in the system.

درجه پرشدگی برابر است با نسبت تعداد سلول‌های غیر صفر به کل سلول‌ها، که نشان‌دهنده روابط مؤثر بین شاخص‌ها در ماتریس است.

Matrix filling rate refers to the proportion of non-zero cells relative to all cells, representing the extent of effective relationships among indicators.

(Source: Research Findings)

مأخذ: یافته‌های تحقیق

بیانگر تعامل دوسویه و وابستگی متقابل آن‌ها است (جدول ۲). در مقابل، عوامل برون‌روستایی نظیر تسهیلات بانکی، زیرساخت‌های ارتباطی، حمایت‌های نهادی و اتصال به بازارهای ملی، با شاخص‌های خالص اثرگذاری بالا (تا +۱۲) نقش محرک‌های کلیدی را ایفا می‌کنند. بیشترین مقدار اثرگذاری مربوط به ایجاد شبکه‌های ارتباطی بین روستاها با اختلاف

تحلیل اثرگذاری و اثرپذیری مستقیم عوامل پایداریسازی مشاغل روستایی: تحلیل اثرگذاری و اثرپذیری مستقیم عوامل پایداریسازی مشاغل روستایی نشان می‌دهد که، در سطح درون‌روستایی، عوامل محلی مانند مشارکت خانوادگی، آموزش‌های مهارتی و استفاده از ظرفیت‌های اجتماعی، دارای شاخص خالص اثرگذاری محدود (بین +۲ تا -۲) هستند که

۱۲+ و حمایت از حضور در نمایشگاه‌ها با ۱۰+ بوده ساختاری این عوامل در هدایت سیستم اشتغال است (جدول ۳). این اختلاف بالا نشان‌دهنده قدرت روستایی است.

جدول ۲- مقایسه قدرت تأثیر و تأثر عوامل درون‌روستایی در پایداری مشاغل روستایی

Table 2- Comparison of the Influence and Dependence Power of Intra-village Factors in the Sustainability of Rural Jobs

کد شاخص Index Code	عامل درون‌روستایی Intra-village Factor	اثرگذاری Influence	اثرپذیری Dependence	خالص اثرگذاری Net Influence
var1	دسترسی آسان به صندوق‌های خرد محلی Easy access to local micro-credit funds	22	20	+2
var2	انعطاف در بازپرداخت اقساط متناسب با درآمد فصلی Flexible repayment schedules aligned with seasonal household income	25	24	+1
var3	امکان خرید تجهیزات و مواد اولیه با شرایط توافقی از فروشندگان محلی Ability to purchase equipment and raw materials under negotiated terms from local vendors	24	23	+1
var4	گردش مالی درون‌روستایی بین خانوارها Intra-village financial circulation among households	19	19	0
var5	مشارکت عملی اعضای خانواده در تولید و فروش محصولات Active involvement of family members in production and sales	30	28	+2
var6	پذیرش اجتماعی اشتغال خانگی به‌ویژه برای زنان روستایی Social acceptance of home-based employment, particularly for rural women	18	18	0
var7	الگوسازی از افراد موفق روستا برای تشویق دیگران Role-modeling successful villagers to motivate others	28	27	+1
var8	تقویت حس تعلق و هویت شغلی در روستا Strengthening occupational identity and sense of belonging within the village	15	17	-2
var9	آموزش‌های مهارتی کوتاه‌مدت در محل روستا Short-term skill training delivered within the village	24	23	+1
var10	انتقال تجربیات از تولیدکنندگان موفق محلی Transfer of experience from successful local producers	29	28	+1
var11	دسترسی به مربیان محلی از طریق دهیاری یا تعاونی‌های روستایی Access to local trainers through village councils or rural cooperatives	23	24	-1
var12	استفاده از گوشی همراه برای تبلیغ و فروش در شبکه‌های اجتماعی Use of mobile phones for marketing and sales via social media	29	28	+1
var13	ایجاد گروه‌های فروش مجازی بین تولیدکنندگان روستایی Formation of virtual sales groups among rural producers	22	23	-1
var14	ثبت سفارش از طریق پیام‌رسان‌ها (اشتراک‌گذاری عکس و ویدئو ساده از محصول) Order placement through messaging apps (sharing simple photos and videos of products)	21	22	-1
var15	استفاده از فضای منزل برای تولید و بسته‌بندی	20	21	-1

			Use of household space for production and packaging	
			حمل و نقل محصول با وسایل شخصی یا کمک همسایه‌ها	
-1	18	17	Product transportation using personal vehicles or neighbor assistance	var16
			بسته‌بندی ساده با ابزارهای در دسترس	
-2	17	15	Simple packaging using readily available tools	var17
			استفاده از فضای عمومی روستا برای نمایش محصول	
+1	21	22	Use of public village spaces for product display	var18

(Source: Research Findings) مأخذ: یافته‌های تحقیق

جدول ۳- مقایسه قدرت تأثیر و تأثر عوامل برون‌روستایی در پایداری مشاغل روستایی

Table 3- Comparison of the Influence and Dependence Power of Extra-village Factors in the Sustainability of Rural Jobs

شاخص Index Code	عامل برون‌روستایی Extra-village Factor	اثرگذاری Influence	اثرپذیری Dependence	خالص اثرگذاری Net Influence
var1	تسهیل فرآیند دریافت تسهیلات از بانک‌های دولتی و نهادهای حمایتی Facilitation of loan acquisition processes from state banks and support institutions	34	26	+8
var2	ارائه وام‌های کم‌بهره از سوی صندوق کارآفرینی امید، بنیاد برکت، کمیته امداد Provision of low-interest loans by the Omid Entrepreneurship Fund, Barakat Foundation, and Relief Committee	35	28	+7
var3	تخصیص اعتبارات هدفمند از سوی استانداری، فرمانداری و بخش‌داری‌ها Allocation of targeted financial credits by provincial, county, and district authorities	33	27	+6
var4	حمایت از بیمه مشاغل خانگی توسط وزارت تعاون و سازمان تأمین اجتماعی Support for home-based business insurance by the Ministry of Cooperatives and the Social Security Organization	28	19	+9
var5	حمایت نهادهای فرهنگی و اجتماعی از زنان شاغل در منزل Support from cultural and social institutions for women engaged in home-based work	32	25	+7
var6	ایجاد شبکه‌های ارتباطی بین روستاها برای تبادل تجربه و همکاری Establishment of inter-village communication networks for experience sharing and collaboration	30	18	+12
var7	برگزاری جشنواره‌ها و رویدادهای ملی برای معرفی تولیدات خانگی Organization of national festivals and events to showcase home-based products	36	35	+1
var8	ترویج فرهنگ کارآفرینی روستایی از طریق رسانه‌های ملی و محلی Promotion of rural entrepreneurship culture through national and local media	33	26	+7
var9	ارائه دوره‌های تخصصی توسط جهاد دانشگاهی، فنی‌وحرفه‌ای، پارک علم و فناوری Delivery of specialized training courses by Academic Jihad, Technical and Vocational Organization, and Science & Technology Parks	32	27	+5
var10	حمایت از منتورینگ منطقه‌ای برای کسب‌وکارهای خانگی Support for regional mentoring programs for home-based businesses	34	35	-1

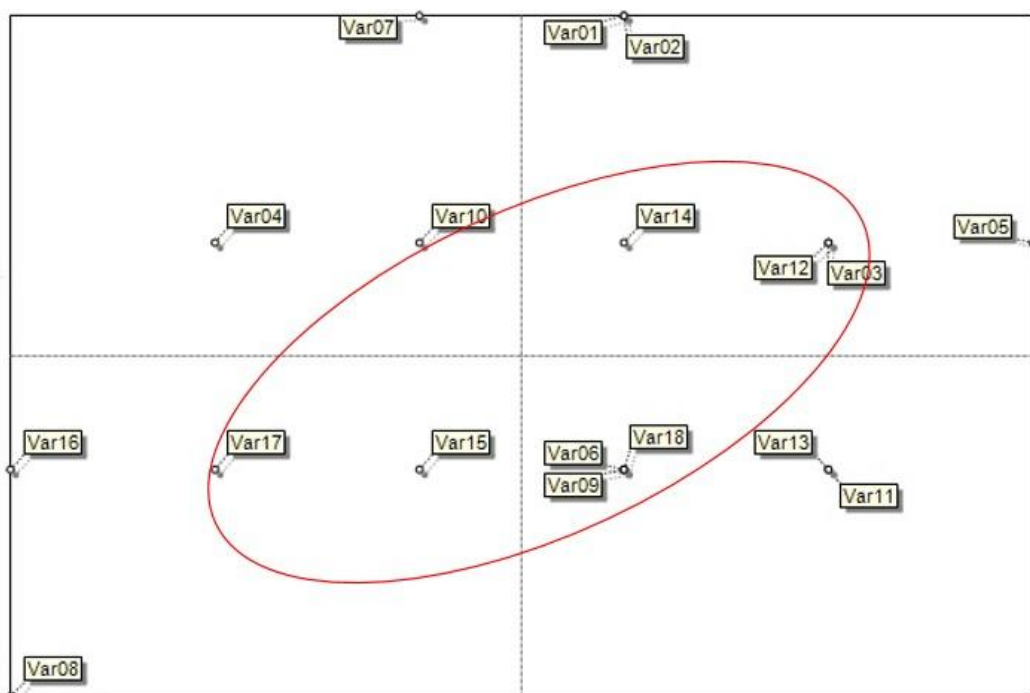
-3	34	31	طراحی بسته‌های آموزشی مجازی برای مناطق دورافتاده Development of virtual training packages for remote areas	var11
+1	35	36	ایجاد پلتفرم‌های فروش آنلاین ویژه محصولات خانگی روستایی Creation of online sales platforms dedicated to rural home-based products	var12
+8	26	34	حمایت اداره ارتباطات از توسعه زیرساخت اینترنت در مناطق روستایی Support from the Communications Authority for internet infrastructure development in rural areas	var13
+8	25	33	آموزش دیجیتال مارکتینگ توسط نهادهای دولتی و NGO ها Digital marketing training provided by governmental bodies and NGOs	var14
+7	25	32	اتصال مشاغل خانگی به بازارهای ملی از طریق فروشگاه‌های اینترنتی Linking home-based businesses to national markets through online stores	var15
+6	25	31	ایجاد سامانه‌های ثبت سفارش، پرداخت و پیگیری برای تولیدکنندگان خانگی Establishment of order registration, payment, and tracking systems for home-based producers	var16
+10	25	35	حمایت از حضور در نمایشگاه‌های استانی، ملی و بین‌المللی Support for participation in provincial, national, and international exhibitions	var17
+8	26	34	ایجاد مراکز تجمیعی برای ارسال محصولات به بازارهای شهری Establishment of consolidation centers for shipping products to urban markets	var18
+7	26	33	اتصال به زنجیره‌های تأمین و توزیع منطقه‌ای (سوپرمارکت‌ها، فروشگاه‌های زنجیره‌ای) Integration into regional supply and distribution chains (supermarkets, retail chains)	var19
+6	26	32	حمایت از ایجاد برندهای محلی برای محصولات خانگی روستایی Support for developing local brands for rural home-based products	var20

(Source: Research Findings)

مأخذ: یافته‌های تحقیق

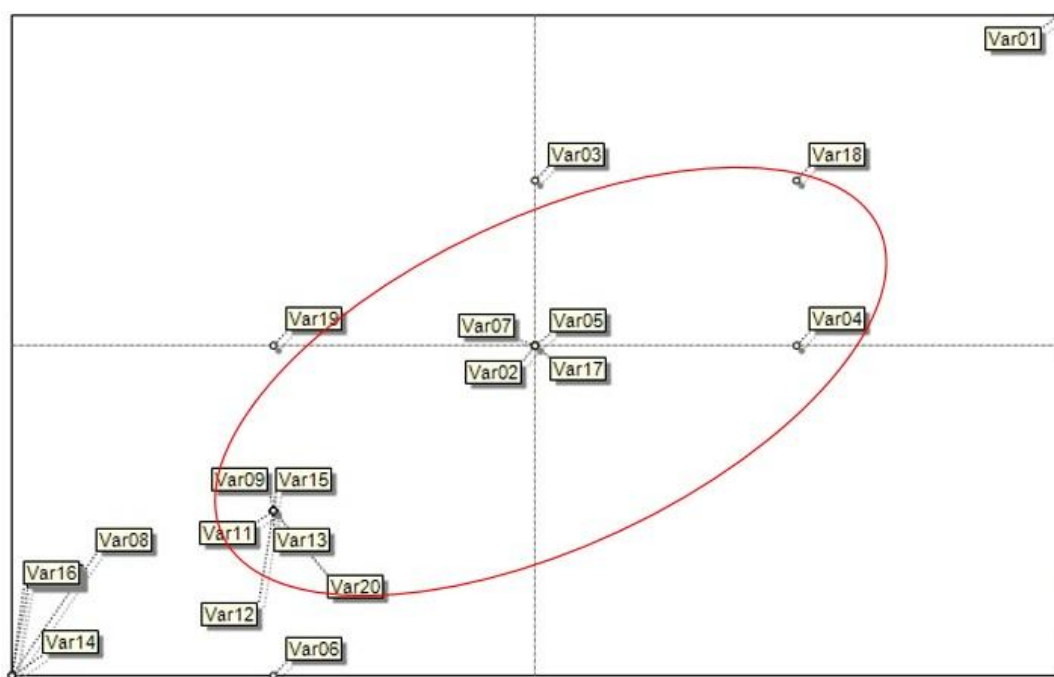
وضعیت بیانگر نقش اجرایی و تعامل‌گر این عوامل در سطح محلی است. در مقابل، شکل ۴ نشان می‌دهد که عوامل برون‌روستایی عمدتاً در نواحی محرک و مستقل پراکنده شده‌اند، به گونه‌ای که با وجود قدرت اثرگذاری بالا، وابستگی اندکی به سایر عوامل دارند. این تفاوت در الگوی پراکندگی موجب گسست سیستمی و کاهش هم‌افزایی بین سطوح محلی و فرادست شده است. در نتیجه، پایداری مشاغل خانگی روستایی با چالش ساختاری مواجه بوده و نیازمند بازتعریف روابط بین عوامل اجرایی و سیاست‌گذار است.

تحلیل پایداری سیستم و تعیین محرکه‌های تأثیرگذار بر پایداریسازی مشاغل روستایی: بر اساس نتایج حاصل از تحلیل ساختاری با استفاده از نرم‌افزار MICMAC، پراکندگی عوامل بر پایداریسازی مشاغل خانگی روستایی در دو سطح درون‌روستایی و برون‌روستایی نشان‌دهنده وضعیت ناپایدار سیستم است. پراکندگی عوامل درون‌روستایی در شکل ۳ نشان می‌دهد که اکثریت آن‌ها در نواحی محرک و پیوندی قرار گرفته‌اند. به طوری که هم اثرگذاری بالایی دارند و هم از سایر عوامل تأثیر می‌پذیرند. این

شکل ۳- تعيين پايداری سيستم و عوامل تأثيرگذار درون‌روستایی در پايدارسازی مشاغل روستایی (مأخذ: یافته‌های تحقيق)

Figure 3– Determining System Sustainability and the Influential Intra-village Factors in the Sustainability of Rural Jobs (Source: Research Findings)

شکل ۴- تعيين پايداری سيستم و عوامل تأثيرگذار برون‌روستایی در پايدارسازی مشاغل روستایی (مأخذ: یافته‌های تحقيق)

Figure 4– Determining System Sustainability and the Influential Extra-village Factors in the Sustainability of Rural Jobs (Source: Research Findings)

بر اساس نتایج حاصل از ارزیابی پلان تأثیرگذاری عوامل در پایداری ساختار خانگی روستایی تحت حاصل از تسهیلات حمایتی، مشخص شد که عوامل درون‌روستایی از بالاترین میزان اثرگذاری مستقیم برخوردارند. سه عامل نخست شامل «دسترسی آسان به صندوق‌های خرد محلی»، «انعطاف در بازپرداخت اقساط متناسب با درآمد فصلی» و «الگوسازی از افراد موفق روستا برای تشویق دیگران» هر یک با امتیاز ۵۸۶ در رتبه‌های اول تا سوم قرار گرفته‌اند (جدول ۴). این امر نشان‌دهنده نقش کلیدی ظرفیت‌های محلی در تحریک و هدایت سایر مؤلفه‌های سیستم اشتغال است. در سطح برون‌روستایی نیز عامل «تسهیل فرآیند دریافت تسهیلات از بانک‌های دولتی و نهادهای حمایتی» با

امتیاز ۵۴۴ در رتبه نخست قرار دارد و پس از آن «تخصیص اعتبارات هدفمند از سوی نهادهای دولتی» و «ایجاد مراکز تجمیعی برای ارسال محصولات به بازارهای شهری» با امتیاز ۵۲۷ در رتبه‌های دوم و سوم جای گرفته‌اند. هم‌ترازی نسبی امتیازات در دو سطح، ضمن تأکید بر اهمیت هم‌زمان عوامل محلی و فرادست، بیانگر آن است که عوامل درون‌روستایی به‌واسطه پیوند مستقیم با فرآیند تولید، فروش و تعاملات اجتماعی، از قدرت اثرگذاری بیشتری برخوردارند. از این‌رو، در طراحی سیاست‌های توسعه‌ای، توجه هدفمند به ظرفیت‌های محلی و تقویت پیوند آن‌ها با ساختارهای حمایتی ملی، ضرورتی راهبردی تلقی می‌شود.

جدول ۴- ارزیابی پلان تأثیرگذاری عوامل در پایداری ساختار خانگی روستایی بر اساس اثرات مستقیم

Table 4- Evaluation of the Influence Plan of Factors in the Sustainability of Rural Jobs Based on Direct Effects

رتبه Rank	تأثیرگذاری Influence	عامل برون‌روستایی Extra-village Factor	کد شاخص Index Code	رتبه Rank	تأثیرگذاری Influence	عامل درون‌روستایی Intra-village Factor	کد شاخص Index Code
۱	۵۴۴	تسهیل فرآیند دریافت تسهیلات از بانک‌های دولتی و نهادهای حمایتی Facilitation of loan acquisition processes from state banks and support institutions	Var01	۱	۵۸۶	دسترسی آسان به صندوق‌های خرد محلی Easy access to local micro-credit funds	Var01
۲	۵۲۷	تخصیص اعتبارات هدفمند از سوی استانداری، فرمانداری و بخش‌داری‌ها Allocation of targeted financial credits by provincial, county, and district authorities	Var03	۲	۵۸۶	انعطاف در بازپرداخت اقساط متناسب با درآمد فصلی Flexible repayment schedules aligned with seasonal household income	Var02
۳	۵۲۷	جاء مراکز تجمیعی برای ارسال محصولات به بازارهای شهری Establishment of consolidation centers for shipping products to urban markets	Var18	۳	۵۸۶	الگوسازی از افراد موفق روستا برای تشویق دیگران Role-modeling successful villagers to motivate others	Var07
۴	۵۱۰	ارائه وام‌های کم‌بهره از سوی صندوق کارآفرینی امید، بنیاد برکت، کمیته امداد Var02	Var02	۴	۵۶۴	امکان خرید تجهیزات و مواد اولیه با شرایط توافقی از فروشندگان محلی	Var03

		Provision of low-interest loans by the Omid Entrepreneurship Fund, Barakat Foundation, and Relief Committee حمایت از بیمه مشاغل خانگی توسط وزارت تعاون و سازمان تأمین اجتماعی				Ability to purchase equipment and raw materials under negotiated terms from local vendors گردش مالی درون‌روستایی	
۵	۵۱۰	Support for home-based business insurance by the Ministry of Cooperatives and the Social Security Organization حمایت نهادهای فرهنگی و اجتماعی از زنان شاغل در منزل	Var04	۵	۵۶۴	Intra-village financial circulation among households مشارکت عملی اعضای خانواده در تولید و فروش محصولات	Var04
۶	۵۱۰	Support from cultural and social institutions for women engaged in home-based work برگزاری جشنواره‌ها و رویدادهای ملی برای معرفی تولیدات خانگی	Var05	۶	۵۶۴	Active involvement of family members in production and sales انتقال تجربیات از تولیدکنندگان موفق محلی	Var05
۷	۵۱۰	Organization of national festivals and events to showcase home-based products تولیدات خانگی	Var07	۷	۵۶۴	Transfer of experience from successful local producers تولیدکنندگان موفق محلی	Var10

(Source: Research Findings)

مأخذ: یافته‌های تحقیق

بحث و نتیجه‌گیری

تحلیل مهم‌ترین عوامل درون‌روستایی تأثیرگذار بر پایداری سازی مشاغل خانگی روستایی: نتایج نشان داد که دسترسی آسان به صندوق‌های خرد محلی، مؤثرترین عامل در پایداری مشاغل خانگی روستایی است. وجود صندوق‌های خرد محلی، با فراهم‌سازی تسهیلات مالی کوچک و بدون نیاز به وثیقه‌های رسمی، می‌تواند موانع ورود به فعالیت‌های اقتصادی را در گروه‌های آسیب‌پذیر به‌ویژه زنان و جوانان، کاهش دهد (۲۰). این صندوق‌ها با بهره‌گیری از اعتماد اجتماعی و سازوکارهای بومی، نه تنها به تأمین سرمایه اولیه برای راه‌اندازی کسب‌وکار کمک می‌کنند، بلکه با ایجاد شبکه‌های مالی درون‌زا، موجب گردش سرمایه در سطح محلی می‌شوند. این دسترسی مالی، ریسک

شکست کسب‌وکار را کاهش داده و امکان برنامه‌ریزی بلندمدت را برای صاحبان مشاغل فراهم می‌نماید. در ایران یافته‌های کیانی و قنبری (۱۴۰۱) نشان داد که صندوق‌های اعتباری خرد در شهرستان‌های رزن و فامنین، با ایجاد دسترسی مالی برای خانوارهای کم‌درآمد، موجب افزایش نرخ اشتغال پایدار و کاهش وابستگی به منابع دولتی شده‌اند (۲۱). از این‌رو، پایداری برنامه‌های خرد مالی، زمانی تضمین می‌شود که این نهادها در بستر اجتماعی محلی نهادینه شده و با نیازهای واقعی جامعه هدف هم‌راستا باشند (۲۲). همچنین هالوانی (۲۰۲۵) در پژوهش خود تأکید می‌کند که صندوق‌های خرد، زمانی بیشترین اثربخشی را دارند که علاوه بر تأمین مالی، به ارتقای سرمایه اجتماعی و آموزش مالی نیز بپردازند (۲۳).

انعطاف در بازپرداخت اقساط متناسب با درآمد فصلی، یکی از عوامل بنیادین در پایداری مشاغل خانگی روستایی به شمار می‌رود که نتایج این پژوهش نیز آن را تأیید می‌کند. در بسیاری از مناطق روستایی، ساختار درآمدی خانوارها تابعی از فصل، شرایط اقلیمی، بازار فروش و نوسانات تولید است. به‌ویژه در مشاغل مانند کشاورزی، دامداری، صنایع دستی و گردشگری روستایی، درآمدها در طول سال نوسان دارند و در برخی ماه‌ها به حداقل می‌رسند. در چنین شرایطی، الزام به بازپرداخت اقساط ثابت و ماهانه می‌تواند فشار مالی شدیدی بر خانوارها وارد کرده و حتی منجر به ترک فعالیت شود. نتایج نشان داد که تطبیق زمان‌بندی بازپرداخت با چرخه درآمدی، نه تنها موجب کاهش نرخ نکول شده، بلکه اعتماد متقابل بین وام‌گیرنده و نهاد مالی را نیز تقویت کرده است. این انعطاف‌پذیری، به صاحبان مشاغل اجازه می‌دهد تا در دوره‌های پررونق، اقساط بیشتری پرداخت کرده و در دوره‌های کم‌درآمد، با تأخیر یا کاهش پرداخت مواجه نشوند (۲۴ و ۲۵). این مدل بازپرداخت، در واقع نوعی «هم‌تنظیمی مالی» با واقعیت‌های زندگی روستایی است که به جای تحمیل ساختارهای شهری، منطبق بومی را در نظر می‌گیرد (۲۲). در همین راستا پژوهش رضوانی و همکاران (۱۳۹۴) نشان داد که بازپرداخت‌های فصلی در طرح‌های اشتغال‌زایی روستایی، موجب افزایش نرخ بازگشت و کاهش فشار روانی بر خانوارهای کم‌درآمد شده است (۲۶). از سویی دیگر، نتایج نشان داد که گردش مالی درون‌روستایی بین خانوارها، نقش مهمی در پایداری اقتصادی مشاغل خانگی دارد. زمانی که خانوارهای روستایی محصولات و خدمات یکدیگر را خریداری می‌کنند، سرمایه در سطح محلی حفظ می‌شود و از خروج منابع مالی به بازارهای بیرونی جلوگیری می‌گردد. این الگوی مصرف درون‌زا، نه تنها به تقویت

بنیه اقتصادی خانوارها کمک می‌کند، بلکه موجب شکل‌گیری نوعی همبستگی اقتصادی و اجتماعی در سطح روستا می‌شود. چنین چرخه‌ای از گردش سرمایه، به‌ویژه در شرایطی که دسترسی به بازارهای شهری محدود است، می‌تواند نقش جبرانی برای ضعف زیرساخت‌های توزیع ایفا کند و به پایداری کسب‌وکارهای خرد کمک نماید. این یافته با نتایج تحقیقات لی و هو (۲۰۲۴) همسو بوده که نشان داد که مشارکت مالی خانوارهای روستایی در اقتصاد محلی، اثر قابل‌توجهی بر کاهش فقر نسبی و افزایش رفاه اجتماعی دارد (۲۷).

الگوسازی از افراد موفق روستا، به‌عنوان یکی از مؤثرترین محرک‌های روانی و اجتماعی در توسعه مشاغل خانگی، نقش کلیدی در شکل‌گیری انگیزه و اعتماد به نفس ساکنان روستا ایفا می‌کند. نتایج پژوهش حاضر نشان داد که مشاهده موفقیت هم‌روستاییان، به‌ویژه در زمینه‌هایی مانند صنایع دستی، کشاورزی و خدمات محلی، موجب افزایش گرایش به کارآفرینی و کاهش ترس از شکست در میان سایر افراد شده است (۲۸). این نوع الگوسازی، نه تنها به انتقال تجربه و دانش عملی کمک می‌کند، بلکه با ایجاد حس تعلق و باور به توانمندی‌های بومی، زمینه‌ساز شکل‌گیری شبکه‌های حمایتی غیررسمی درون‌روستا می‌شود. در جوامعی که سرمایه اجتماعی بالا است، الگوهای محلی می‌توانند نقش تسهیل‌گر در تغییر نگرش‌ها و هنجارهای ذهنی ایفا کنند و مسیر ورود به فعالیت‌های اقتصادی را هموار سازند (۲۹). مطالعه نارانخو- والنسیا و همکاران (۲۰۲۵) نشان داد که وجود الگوهای موفق در محیط‌های روستایی، به‌طور معناداری احتمال راه‌اندازی کسب‌وکار را افزایش می‌دهد، به‌ویژه زمانی که این الگوها با آموزش و حمایت اجتماعی همراه باشند (۳۰). در ایران نیز پژوهش زارع شمس‌آبادی و همکاران (۱۴۰۳) نشان

داد که معرفی نمونه‌های موفق در سطح روستا، به‌ویژه زنان کارآفرین، موجب افزایش مشارکت زنان در مشاغل خانگی و تقویت اعتماد به نفس آنان شده است (۳۱). همچنین، مطالعه جعفری و همکاران (۱۴۰۱) تأکید می‌کند که الگوسازی محلی، زمانی اثربخش‌تر است که با روایت‌سازی تجربیات موفق و ایجاد فرصت‌های شغلی در روستا همراه باشد (۳۲). از طرفی، انتقال تجربیات از تولیدکنندگان موفق محلی، موجب یادگیری عملی، کاهش خطاهای تکراری و ارتقای کیفیت محصولات می‌شود. این نوع یادگیری همتایانه، به‌ویژه در جوامع روستایی که دسترسی به آموزش رسمی محدود است، نقش مهمی در توسعه مهارت‌های کارآفرینی دارد. مطالعه ال‌حسین بویچو و بن‌ابراهیم (۲۰۲۴) نشان داد اشتراک تجربه در میان جوانان روستایی، موجب افزایش نوآوری و اعتماد به نفس در راه‌اندازی کسب‌وکار می‌شود (۳۳).

مشارکت عملی اعضای خانواده در تولید و فروش محصولات، یکی از مؤلفه‌های بنیادین در پایداری مشاغل خانگی روستایی به‌شمار می‌رود. نتایج پژوهش حاضر نشان داد که در بسیاری از این مشاغل، اعضای خانواده به‌عنوان نیروی کار غیررسمی، در تمام مراحل زنجیره تولید از تهیه مواد اولیه تا فروش و بازاریابی نقش‌آفرینی می‌کنند. این مشارکت، نه‌تنها موجب کاهش هزینه‌های نیروی انسانی می‌شود، بلکه با ایجاد هم‌افزایی درون‌خانوادگی، بهره‌وری و انسجام کاری را نیز افزایش می‌دهد. همچنین، تقسیم مسئولیت‌ها میان اعضای خانواده، انعطاف‌پذیری در مدیریت زمان و منابع را افزایش داده و امکان تداوم فعالیت در شرایط بحرانی را فراهم می‌سازد (۳۴، ۳۵ و ۱۰). بر این اساس نتایج مطالعات مختلفی نشان داد که حضور خانواده در مالکیت و مدیریت کسب‌وکارهای کوچک، تأثیر مثبتی بر عملکرد مالی، پایداری بلندمدت و انعطاف‌پذیری در مواجهه با بحران‌ها دارد (۳۶، ۳۷).

۳۸ و ۳۹). این پژوهش‌ها تأکید می‌کند که خانواده‌ها به‌دلیل انگیزه‌های غیرمالی مانند حفظ نام خانوادگی یا انتقال میراث، تعهد بیشتری نسبت به موفقیت کسب‌وکار دارند. بنابراین، مشارکت عملی اعضای خانواده در مشاغل خانگی، نه‌تنها یک راهکار اقتصادی برای کاهش هزینه‌ها، بلکه یک سرمایه اجتماعی پویا برای پایداری و توسعه کسب‌وکارهای خرد روستایی محسوب می‌شود.

تحلیل مهم‌ترین عوامل برون‌روستایی تأثیرگذار بر پایداریسازی مشاغل خانگی روستایی: نتایج نشان می‌دهد که پیچیدگی‌های اداری، ضمانت‌های سنگین، نبود شفافیت در ارزیابی اعتباری و زمان‌بر بودن فرآیندهای بانکی، از مهم‌ترین موانع توسعه مشاغل خانگی در مناطق روستایی هستند. این موانع به‌ویژه برای گروه‌های آسیب‌پذیر مانند زنان، جوانان و خانوارهای کم‌درآمد، مانعی جدی در مسیر دسترسی به منابع مالی محسوب می‌شوند (۲۰). زمانی که نهادهای دولتی و بانک‌های عامل با ساده‌سازی فرآیندها، کاهش مدارک مورد نیاز، استفاده از اعتبار اجتماعی به‌جای وثیقه‌های رسمی، و ارائه مشاوره‌های مالی و حقوقی، مسیر دریافت تسهیلات را تسهیل می‌کنند، نه‌تنها نرخ جذب منابع افزایش می‌یابد، بلکه اعتماد عمومی به نظام مالی نیز تقویت می‌شود. بر این اساس، در مناط روستایی، تسهیل‌گری نهادی زمانی اثربخش است که با درک متقابل از زمینه‌های اجتماعی و فرهنگی همراه باشد. این پژوهش تأکید می‌کند که فرآیندهای مالی باید با ساختارهای غیررسمی سرمایه اجتماعی محلی هم‌راستا شوند تا اثربخشی واقعی داشته باشند (۴۰ و ۴۱). همچنین، هم‌پوشانی پژوهش‌های قبلی و همکاران (۲۰۲۵) نشان می‌دهد که شکاف درک میان بانک‌ها و صاحبان کسب‌وکارهای کوچک، یکی از عوامل اصلی ناکامی در جذب تسهیلات است و ساده‌سازی فرآیندها می‌تواند این

شکاف را کاهش داده و اعتماد متقابل را افزایش دهد (۴۲).

نتایج نشان داد که تخصیص هدفمند اعتبارات از سوی استانداری، فرمانداری و بخش‌داری‌ها هدفمند می‌توانند موجب جهش در تولید، ارتقای کیفیت محصولات، افزایش رقابت‌پذیری و کاهش وابستگی به منابع حمایتی ملی شوند. زمانی که نهادهای محلی با شناخت دقیق از ظرفیت‌های بومی، منابع را به‌صورت منطقه‌ای و پروژه‌محور تخصیص می‌دهند، اثربخشی سرمایه‌گذاری‌ها به‌طور معناداری افزایش می‌یابد. این نوع تخصیص، به‌ویژه در مناطق محروم، می‌تواند به‌عنوان محرک توسعه پایدار عمل کند. مطالعه مادلانو و ویرا (۲۰۲۴) نشان می‌دهد که تخصیص منابع مالی بر اساس شاخص‌های توسعه انسانی و ظرفیت‌های محلی، موجب افزایش اثربخشی برنامه‌های خردمالی و کاهش نرخ شکست کسب‌وکارهای کوچک می‌شود (۴۳). همچنین، به طوری که تخصیص منطقه‌ای اعتبارات در استان‌ها، موجب افزایش اشتغال پایدار و کاهش مهاجرت شده است (۴۴، ۴۵ و ۴۶).

ایجاد مراکز تجمیعی برای ارسال محصولات به بازارهای شهری، نقش زیرساختی و کلیدی در پایداری مشاغل خانگی روستایی دارد. این مراکز با کاهش هزینه‌های حمل‌ونقل، تسهیل بسته‌بندی و برندینگ، و ارتقای قدرت چلنه‌زنی تولیدکنندگان، موجب افزایش بهره‌وری و دسترسی به بازارهای گسترده‌تر می‌شوند. مطالعات اخیر نشان می‌دهند که مراکز تجمیعی، به‌ویژه در مناطق روستایی، می‌توانند به‌عنوان حلقه واسط میان تولیدکنندگان خرد و بازارهای شهری عمل کرده و با ایجاد خوشه‌های تولیدی، موجب افزایش مقیاس اقتصادی و کاهش هزینه‌های مبادله شوند (۴۷ و ۴۸). مراکز تجمیعی با تسهیل دسترسی به بازار، موجب افزایش درآمد خانوارهای روستایی و کاهش نوسانات

قیمتی محصولات کشاورزی شده‌اند (۴۹). به طوری که این مراکز، زمانی اثربخش هستند که با آموزش بازاریابی، بسته‌بندی و استانداردسازی همراه باشند (۵۰). در مجموع، مراکز تجمیعی نه تنها یک راهکار لجستیکی، بلکه یک ابزار سیاستی برای توانمندسازی اقتصادی روستاها، کاهش فقر و توسعه پایدار محسوب می‌شوند.

وام‌های کم‌بهره نقش مهمی در راه‌اندازی و پایداری مشاغل خانگی روستایی دارند، به‌ویژه زمانی که توسط نهادهای توسعه‌ای با هدف کاهش فقر و توانمندسازی اقتصادی ارائه می‌شوند. این یافته با نتایج تحقیقات سگرز و همکاران (۲۰۱۰) و اوبوه و اکیپو (۲۰۱۱) همسو می‌باشد (۲۴ و ۲۵). به طوری که معتقدند در مناطق روستایی، دسترسی به منابع مالی ارزان‌قیمت، به‌ویژه برای گروه‌های حاشیه‌نشین، موجب افزایش نرخ ورود به کارآفرینی و کاهش وابستگی به کمک‌های دولتی می‌شود. همچنین، یافته‌ها در مطالعه‌ای توسط دیمیری و همکاران (۲۰۲۵) و چراغی و همکاران (۱۳۹۳) نشان داد، وام‌های کم‌بهره در مناطق روستایی موجب افزایش نرخ بازگشت سرمایه، کاهش نرخ نکول، و رشد پایدار کسب‌وکارهای خرد شده‌اند (۵۱ و ۵۲). ضمن این که، تسهیلات ارزان‌قیمت، به‌ویژه در قالب وام‌های خرد، نقش مهمی در تاب‌آوری اقتصادی خانوارهای روستایی دارند (۵۳ و ۵۴).

حمایت از بیمه مشاغل خانگی توسط نهادهای دولتی، به‌ویژه وزارت تعاون و سازمان تأمین اجتماعی، نقش مهمی در کاهش ریسک مالی و ارتقای امنیت روانی صاحبان کسب‌وکارهای خرد دارد. مطالعات بین‌المللی نشان داده‌اند که بیمه کسب‌وکارهای خانگی، نرخ ترک فعالیت را کاهش داده و انگیزه توسعه را افزایش می‌دهد (۵۵). سوپریادی و همکاران (۲۰۲۳) در پژوهش‌شان تأکید کردند که بیمه‌های خرد به‌ویژه

در مناطق روستایی، موجب ارتقای اعتماد به فعالیت اقتصادی و تثبیت درآمد خانوار می‌شوند (۵۶). در نتیجه، بیمه مشاغل خانگی نه تنها یک ابزار مالی، بلکه یک نهاد توسعه‌ای است که با کاهش ریسک، افزایش امنیت روانی، و ارتقای ظرفیت‌های تولیدی، نقش مهمی در پایداری و گسترش کسب‌وکارهای خرد ایفا می‌کند. اثربخشی این سیاست زمانی به حداکثر می‌رسد که با سازوکارهای مشارکتی، آموزش، و تسهیلگری نهادی همراه باشد.

حمایت فرهنگی و اجتماعی از زنان شاغل در منزل، به‌ویژه در مناطق روستایی، نقش مهمی در ارتقای مشارکت اقتصادی و کاهش شکاف جنسیتی دارد. این یافته با نتایج تحقیقات برادران و همکاران (۱۴۰۲) همسو می‌باشد (۵۷). این حمایت‌ها شامل آموزش‌های مهارتی، مشاوره‌های روان‌شناختی، شبکه‌سازی اجتماعی و معرفی رسانه‌ای محصولات هستند. طبق گزارشات نهاد سازمان ملل متحد در سال ۲۰۲۴، برنامه‌های فرهنگی هدفمند موجب افزایش نرخ اشتغال زنان و ارتقای جایگاه اجتماعی آنان در جوامع محلی شده‌اند (۵۸). همچنین، پژوهش سوپرپادی و همکاران (۲۰۲۳) نشان داد که دسترسی زنان به حمایت‌های اجتماعی، اعتماد به فعالیت اقتصادی را افزایش داده و نرخ ترک فعالیت را کاهش می‌دهد (۵۶). در نتیجه، حمایت فرهنگی از زنان نه تنها مکمل حمایت‌های مالی و بیمه‌ای است، بلکه شرط لازم برای پایداری و گسترش مشاغل خانگی محسوب می‌شود (۵۵ و ۵۹).

برگزاری جشنواره‌ها و رویدادهای ملی برای معرفی تولیدات خانگی، به‌عنوان یک راهبرد اجتماع‌محور، نقش مهمی در ارتقای پایداری اقتصادی مشاغل خرد ایفا می‌کند. این رویدادها با فراهم‌سازی بستر نمایش، فروش مستقیم و شبکه‌سازی، موجب افزایش شناخت عمومی، تقویت برندهای محلی و

کاهش وابستگی به واسطه‌ها می‌شوند. این مداخلات در چارچوب نظریه بازاریابی مشارکتی و هویت اجتماعی قلیل تحلیل‌لند؛ جایی که تعامل تولیدکننده و مصرف‌کننده، اعتماد و وفاداری به محصولات بومی را افزایش می‌دهد (۶۰). مطالعه اوسوفسکا و همکاران (۲۰۲۳) نشان داد که جشنواره‌های محلی، موجب تقویت تعلق مکانی، ارتقای هویت اجتماعی و توسعه بازارهای منطقه‌ای می‌شوند (۶۱). این یافته‌ها نشان می‌دهد که سیاست‌گذاری در حوزه مشاغل خانگی باید فراتر از حمایت‌های مالی، به سمت ایجاد زیرساخت‌های فرهنگی و بازاریابی حرکت کند.

برای ارتقای پایداری مشاغل خانگی در سطح درون‌روستایی، نخست باید دسترسی به صندوق‌های خرد محلی با سازوکارهای بومی و بدون نیاز به وثیقه‌های رسمی گسترش یابد تا گروه‌های آسیب‌پذیر مانند زنان و جوانان بتوانند با سرمایه اولیه مناسب وارد فعالیت‌های اقتصادی شوند. دوم، طراحی مدل‌های بازپرداخت اقساط متناسب با درآمد فصلی خانوارها، به‌ویژه در مشاغلی با نوسانات درآمدی مانند کشاورزی و صنایع دستی، می‌تواند فشار مالی را کاهش داده و اعتماد متقابل میان وام‌گیرنده و نهاد مالی را تقویت کند. سوم، تقویت گردش مالی درون‌روستایی از طریق ترویج مصرف محصولات محلی، موجب حفظ سرمایه در سطح جامعه و شکل‌گیری همبستگی اقتصادی و اجتماعی می‌شود. چهارم، الگوسازی از افراد موفق روستا، به‌ویژه زنان کارآفرین، از طریق روایت‌سازی تجربیات و ایجاد شبکه‌های یادگیری همتایانه، نقش مهمی در افزایش انگیزه، اعتماد به نفس و گرایش به کارآفرینی ایفا می‌کند. پنجم، مشارکت عملی اعضای خانواده در تولید و فروش محصولات، با ایجاد هم‌افزایی درون‌خانوادگی و کاهش هزینه‌های نیروی انسانی، نه تنها بهره‌وری را افزایش می‌دهد بلکه به‌عنوان سهرایه اجتماعی پویا، پایداری و تاب‌آوری

کسب‌وکارهای خرد را در برابر بحران‌ها تضمین می‌کند.

داده‌ها و اطلاعات

داده‌ها و اطلاعات این پژوهش با رویکرد آینده‌پژوهی از طریق طراحی و توزیع یک پرسشنامه اختصاصی در حوزه مشاغل خانگی جمع‌آوری شده و بر اساس تجزیه و تحلیل شده است.

تعارض منافع

عدم وجود هرگونه تضاد منافع در این مقاله توسط تمامی نویسندگان مورد تأیید است.

مشارکت نویسندگان

مشارکت نویسندگان در این مقاله به این شرح است: محمدرضا شهرکی، طرح موضوع، انجام تجزیه و تحلیل داده‌ها و تهیه پیش‌نویس اولیه مقله را بر عهده داشته است. معصومه امیری در تجزیه و تحلیل و جمع‌آوری اطلاعات میدانی مشارکت داشته است. زهرا سنبلی در تدوین روش تحقیق همکاری کرده است؛ و حسین ارجونی و الهه یزدی نیز در فرآیند جمع‌آوری اطلاعات پژوهش نقش داشته‌اند.

اصول اخلاقی

نویسندگان اصول اخلاقی را در انجام و انتشار این اثر عملی رعایت نموده‌اند و این موضوع مورد تأیید همه آن‌ها می‌باشد.

برای ارتقای پایداری مشاغل خانگی روستایی در سطح برون‌روستایی، نخست باید فرآیندهای اداری و بانکی تسهیل شوند؛ به‌ویژه از طریق کاهش مدارک، استفاده از اعتبار اجتماعی به‌جای وثیقه‌های رسمی، و ارائه مشاوره‌های مالی و حقوقی، تا دسترسی گروه‌های آسیب‌پذیر به منابع مالی افزایش یابد. دوم، تخصیص هدفمند اعتبارات توسط نهادهای محلی مانند استانداری و فرمانداری، بر اساس ظرفیت‌های بومی و شاخص‌های توسعه انسانی، می‌تواند موجب جهش تولید، افزایش رقابت‌پذیری و کاهش وابستگی به منابع ملی شود. سوم، ایجاد مراکز تجمیعی برای ارسال محصولات به بازارهای شهری، با هدف کاهش هزینه‌های حمل‌ونقل، ارتقای برندینگ و افزایش قدرت چانه‌زنی تولیدکنندگان، باید در دستور کار قرار گیرد و با آموزش‌های بازاریابی و بسته‌بندی همراه باشد. چهارم، ارائه وام‌های کم‌بهره توسط نهادهای توسعه‌ای، به‌ویژه در قالب تسهیلات خرد، نقش کلیدی در افزایش نرخ ورود به کارآفرینی، کاهش نکول و تاب‌آوری اقتصادی خانوارهای روستایی دارد. در نهایت، حمایت‌های فرهنگی و اجتماعی از زنان، از طریق آموزش، شبکه‌سازی و معرفی رسانه‌ای محصولات، در کنار برگزاری جشنواره‌های ملی برای معرفی تولیدات خانگی، باید به‌صورت سیاستی مستمر و اجتماع‌محور دنبال شود تا زمینه‌ساز توسعه پایدار و فراگیر کسب‌وکارهای خرد در مناطق روستایی گردد.

1. Taleghani, M., Hasanzadeh, A., & Farzanfar, E. (2020). Identifying and Prioritizing the Factors Affecting the Sustainability of Jobs Created by Entrepreneurs in the Omid Entrepreneurship Fund of Guilan Province with Emphasis on the Role of Insurance. *Journal of Advertising and Sales Management*, 1(4), e243614. [In Persian].
2. Zang, Y., Hu, S., Zhou, B. B., Lv, L., & Sui, X. (2023). Entrepreneurship and the Formation Mechanism of Taobao Villages: Implications for Sustainable Development in Rural Areas. *Journal of Rural Studies*, 100, 103030.
3. Abdollahzadeh, G., Jamshidi Kouhsari, A., Hosseini-Almadani, S., & Sharifzadeh, M. (2020). Factors Influencing the Own-Business Start-Up in Rural Areas of Iran. *Village and Development*, 23(2), 113–134. [In Persian].
4. Zhang, Q., Cao, Z., & Liu, Y. (2024). Assessing Rural Revitalization Potential Through Rural Transformation Degree and Sustainability: A Quantitative Study of 460 Case Villages in Lingbao, China. *Habitat International*, 153, 103194.
5. Fallah, M. R. (2018). Identifying Drivers Affecting Micro-Business Development in Rural Home Business. *New Marketing Research Journal*, 8(3), 119–140. [In Persian].
6. Rajsinghot, K., Bala, S., & Singhal, P. (2024). Strengthening Sustainable Rural Development Through Entrepreneurship: An Indian Perspective. In *Informal Economy and Sustainable Development Goals: Ideas, Interventions and Challenges* (pp. 239–256). Emerald Publishing Limited.
7. Sanaeepour, H. (2024). Integrated Model of Sustainable Rural Entrepreneurship Development. *Sustainable Rural Development*, 8(1), 147-160.
8. Shahani, A., Shahraki, M., & Domehry, M. (2025). Analyzing the Effects of Rural Business Development on Improving the Livability of Local Communities (Case Study: Project of Cooperative Management of Natural Resources and Rural Development, Oghan Area, Golestan Province). *Journal of Studies in Entrepreneurship and Sustainable Agricultural Development*, 12(1), 1–24. [In Persian].
9. Soleymani, A., Farani, A. Y., Karimi, S., Azadi, H., Nadiri, H., & Scheffran, J. (2021). Identifying Sustainable Rural Entrepreneurship Indicators in the Iranian Context. *Journal of Cleaner Production*, 290, 125186.
10. Galvao, A. R., Mascarenhas, C., Marques, C. S., Braga, V., & Ferreira, M. (2020). Mentoring Entrepreneurship in a Rural Territory: A Qualitative Exploration of an Entrepreneurship Program for Rural Areas. *Journal of Rural Studies*, 78, 314–324.
11. Shao, Q., Jiang, C., Li, G., & Xie, G. (2024). Influencing Factors of Sustainable Rural Entrepreneurship: A Four-Dimensional Evaluation System Encompassing Entrepreneurs, Economy, Society, and Environment. *Systems*, 12(10), 387.
12. Hosseini, S. M., & Nadery Mahdi, K. (2021). Identifying Key Components on the Effectiveness of Sustainable Rural Employment Facilities in the Villages of Hamedan County Using Foresight Approach. *Journal of Rural Research*, 12(2), 232–245. [In Persian].
13. Torki, L., Sanizaseh, V., & Ghasemi, M. R. (2023). Investigation of the Influencing Factors on the Success of Development Plans and Creating Sustainable Employment in Rural and Nomadic Areas by Using the Resources of the National Development Fund in Isfahan Province. *Journal of Economics and Regional Development*, 30(25), 215–249. [In Persian].
14. Cheng, C., Gao, Q., Ju, K., & Ma, Y. (2024). How Digital Skills Affect Farmers' Agricultural Entrepreneurship? An Explanation From Factor Availability. *Journal of Innovation & Knowledge*, 9(2), 100477.
15. Di Vaio, A., Hassan, R., Chhabra, M., Arrigo, E., & Palladino, R. (2022). Sustainable Entrepreneurship Impact and Entrepreneurial Venture Life Cycle: A Systematic Literature Review. *Journal of Cleaner Production*, 378, 134469.
16. Bergholz, C., Fünér, L., Lubczyk, M., Sternberg, R., & Bersch, J. (2024). Infrastructure Required, Skill Needed: Digital Entrepreneurship in Rural and Urban Areas. *Journal of Business Venturing Insights*, 22, e00488.

17. Sánchez, B., Velázquez, J., Pérez, R., Jorge-Vázquez, J., Gómez, I., Alonso, S. L. N., & Castanho, R. A. (2024). Preventing Depopulation by Improving Technological Endowment: A Methodology for Identifying Priority Municipalities. *Cities*, 150, 105066.
18. Jafari Fesharaki, N., & Baghestani Meybodi, M. (2015). The Role of the Insurance Industry in Improving the Business Environment in Iran. *Economic Journal*, 1–2, 95–112. [In Persian].
19. Rosário, A. T., Raimundo, R. J., & Cruz, S. P. (2022). Sustainable Entrepreneurship: A Literature Review. *Sustainability*, 14(9), 5556.
20. Badkoo, B., Ghasemisani, M., Ranjbaraki, A., Shambayati, M. and Shakiba, A. (2022). The Effect of Microcredit on Empowerment, Job Creation and Poverty Reduction in the Development of Local Communities (Case Study: Ahmadi district, Hajarabad, Hormozgan). *Geography and Territorial Spatial Arrangement*, 12(44), 201–226. [In Persian].
21. Kiyani, F., & Ghanbari, J. (2022). Identify and Analyze the Role of Micro-Credit Funds in Progress and Development of Rural Areas (Case Study: Razan and Famenin City). *Human Geography Research*, 54(3), 937–952. [In Persian].
22. Gunawan, I., & Nurchasanah. (2024). Exploring Factors Influencing the Microfinance Program Sustainability. *SN Business & Economics*, 4(9), 101.
23. Halouani, N. (2025). Microfinance as a Catalyst for Sustainable Development: A Cross-National Comparative Study of the Environmental and Social Impacts. *Sustainability*, 17(10), 4286.
24. Oboh, V. U., & Ekpebu, I. D. (2011). Determinants of Formal Agricultural Credit Allocation to the Farm Sector by Arable Crop Farmers in Benue State, Nigeria. *African Journal of Agricultural Research*, 6(1), 181–185.
25. Segers, K., Dessein, J., Develtere, P., Hagberg, S., Haylemariam, G., Haile, M., & Deckers, J. A. (2010). The Role of Farmers and Informal Institutions in Microcredit Programs in Tigray, Northern Ethiopia. *Perspectives on Global Development and Technology*, 9(3), 520–544.
26. Rezvani, M., Darban Astaneh, A., & Ahmadabadi, H. (2015). Analysis of the Effects of Micro-Credits on the Sustainability of the Rural Economy (Case Study: Mehr-e-Imam Reza Fund in Neyshabour County). *Journal of Geography and Regional Development*, 13(1), 209–233. [In Persian].
27. Li, Z., & Hu, X. (2024). The Common Prosperity Effect of Rural Households' Financial Participation: A Perspective Based on Multidimensional Relative Poverty. *Frontiers in Public Health*, 12, 1457921.
28. Marczevska, M., & Kostrzewski, M. (2020). Sustainable Business Models: A Bibliometric Performance Analysis. *Energies*, 13(22), 6062.
29. Williams, N., Huggins, R., & Thompson, P. (2020). Entrepreneurship and Social Capital: Examining the Association in Deprived Urban Neighbourhoods. *International Journal of Urban and Regional Research*, 44(2), 289–309.
30. Naranjo-Valencia, J. C., Quintero-Agudelo, M. F., Vásquez-Grisales, D., & Serna-Gómez, H. M. (2025). Role Model and Entrepreneurial Intention in the Rural Context. *Journal of Innovation and Entrepreneurship*, 14(1), 105.
31. Zare Shamsabadi, A., Falaki, M., & Bakhshi, M. R. (2024). Home Businesses, Capacity Building, Institutional and Local Networking, Clients of Imam Khomeini Relief Foundation. *Village and Space Sustainable Development*, 5(3), 131–151. [In Persian].
32. Jafari, M., Mehdizadeh, H., & Shiri, N. (2022). Designing a Model for the Development of Social Entrepreneurship among Rural Women: Application of Grounded Theory. *Village and Development*, 25(3), 115–138. [In Persian].
33. El Houssain Bouichou, A. F., & Benbrahim, F. Z. (2024). Rural Youth Entrepreneurship: Digital Learning Opportunities and Implementation Challenges. *Entrepreneurship – Digital Transformation, Education, Opportunities and Challenges*, 33.
34. Mozafari, F., Nazari, A., Rostami, S., & Shahinfar, M. (2022). Explaining the Economic Role of Home Businesses on the Sustainable Livelihood of Rural Households with an Emphasis on the Role of the Government in Ilam Province. *Space Economy & Rural Development*, 11(41), 19–40. [In Persian].

35. Peng, B., Zhao, Y., Elahi, E., & Wan, A. (2022). Does the Business Environment Improve the Competitiveness of Start-Ups? The Moderating Effect of Cross-Border Ability and the Mediating Effect of Entrepreneurship. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 29(5), 1173–1185.
36. De Massis, A., Kotlar, J., Campopiano, G., & Cassia, L. (2015). The Impact of Family Involvement on SMEs' Performance: Theory and Evidence. *Journal of Small Business Management*, 53(4), 924–948.
37. Charbel, S., Elie, B., & Georges, S. (2013). Impact of Family Involvement in Ownership, Management, and Direction on the Financial Performance of Lebanese Firms. *International Strategic Management Review*, 1(1–2), 30–41.
38. Sciascia, S., & Mazzola, P. (2008). Family Involvement in Ownership and Management: Exploring Nonlinear Effects on Performance. *Family Business Review*, 21(4), 331–345.
39. Wu, Z., Chua, J. H., & Chrisman, J. J. (2007). Effects of Family Ownership and Management on Small Business Equity Financing. *Journal of Business Venturing*, 22(6), 875–895.
40. Redshaw, S., Thomas, C., Kerrigan, N., Krivokapic-Skoko, B., & Flynn, S. (2025). Rurality and Intersectionality: A Literature Review. *Equality, Diversity and Inclusion: An International Journal*, 44(9), 208–226.
41. Banerjee, S., dos Santos, L. L., & Hulgård, L. (2023). Intersectional Knowledge as Rural Social Innovation. *Journal of Rural Studies*, 99, 252–261.
42. Lenin, M., Sreedevi, P. M., Ajin, S., & Ananthi, R. (2025). Perceptions of Credit Access: MSME Owners Versus Bank Employees on MSME Loans. In *Sustainable Data Management: Navigating Big Data, Communication Technology, and Business Digital Leadership* (Vol. 2, pp. 369–378). Cham: Springer Nature Switzerland.
43. Madaleno, M., & Vieira, E. (2024). Microfinance Effects on Entrepreneurship and Poverty Alleviation: A Bibliometric Analysis. In *Microfinance: Interventions in Challenging Contexts* (pp. 221–241). Singapore: Springer Nature Singapore.
44. Javdan, M., Rajabi, S., & Sharafi, A. (2023). An Analysis of the Importance–Performance of Allocating Rural Microcredits in Iran During the First Phase of the Islamic Revolution Based on Sustainable Employment Creation. *Journal of Economic Essays: An Islamic Approach*, 20(39), 251–285. [In Persian].
45. Ashouri Moridani, S., Ghorashi, M. B., & Pourramazan, A. (2022). Explaining the Role of Financial Credits in the Economy of Rural Areas in Masal County. *Journal of Geographical Land Engineering*, 6(1), 33–51. [In Persian].
46. Abdi, E., T., A., & Tavakoli, J. (2019). Assessing the Impact of Government's Microfinance on the Entrepreneurship and Sustainable Rural Development of Javanrud. *Social Development & Welfare Planning*, 10(40), 177–216. [In Persian].
47. Ma, W., Sonobe, T., & Gong, B. (2024). Linking Farmers to Markets: Barriers, Solutions, and Policy Options. *Economic Analysis and Policy*, 82, 1102–1112.
48. Shiferaw, B., Hellin, J., & Muricho, G. (2011). Improving Market Access and Agricultural Productivity Growth in Africa: What Role for Producer Organizations and Collective Action Institutions? *Food Security*, 3(4), 475–489.
49. Yasoori, M., & Sejoodi, M. (2020). Investigating the Role of Day Markets in the Supply of Rural Products in Strengthening Urban–Rural Relations (Case Study: Rasht City). *Economic Geography Research*, 1(1), 49–62. [In Persian].
50. Mehraban Marjql, A., Shahmari Ardjani, R., Hassani Mehr, S. S., & Poursheikhan, A. (2021). Spatial Analysis of Socio-Economic Effects of Weekly Markets for Sustaining Rural Areas (Case Study: Sumeh Sara County). *Village and Space Sustainable Development*, 2(4), 17–36. [In Persian].
51. Demiri, F. K., McArdle, J., Tschakert, N., Tmava, Q., Durguti, E., & Sherifi, A. (2025). Unlocking the Path to Funding: A Comparative Analysis of Factors Influencing Bank Loan Access for Small and Medium Enterprises from an Entrepreneurial Perspective. *Multidisciplinary Science Journal*, 7(12), 2025592.

52. Cheraghi, H., Cheraghi, A., & Pourafkari, N. (2015). The Effect of Self-Employment Loans on Stable Employment of Abadan Imam Khomeini Relief Foundation Aid Recipients. *Quarterly Journal of Social Development (Previously Human Development)*, 9(2), 203–216. [In Persian].
53. Ghasemi, M., & Yarahmadi, M. (2020). Investigating the Role of the Hope Entrepreneurship Fund in the Development of Small Businesses in Rural Areas (Case Study: Villages of Kashmar County). *Journal of Economic & Developmental Sociology*, 9(1), 219–242. [In Persian].
54. Avarand, A., Yavari, G., & Shabanali Fami, H. (2023). An Analysis of Factors Affecting the Sustainability of Agricultural Businesses in Golestan Province. *Journal of Entrepreneurship and Sustainable Agricultural Development*, 10(4), 59–82. [In Persian].
55. Oppong, E. O., Yu, B., & Mazonga Mfoutou, B. O. (2024). The Effect of Microinsurance on the Financial Resilience of Low-Income Households in Ghana: Evidence from a Propensity Score Matching Analysis. *The Geneva Papers on Risk and Insurance – Issues and Practice*, 49(3), 474–500.
56. Supriyadi, H., Nugroho, A. S., & Suhartanto, H. (2023). Microinsurance in Effort to Enhance Indonesia's Economic Resilience. *Business Review and Case Studies*, 4(2), 157–157.
57. Baradaran, M., Javadi, A., & Yavari, K. (2023). Social and Cultural Challenges of Working Women: Conditions, Strategies, and Consequences (Case Study: Female Teachers of Golpayegan City). *Quarterly of Social Problems of Iran*, 14(1), 35–59. [In Persian].
58. UN Women. (2024). UN Women's 2024 Global Reach and Country Highlights: Powering Change for All Women and Girls. United Nations Entity for Gender Equality and the Empowerment of Women. <https://open.unwomen.org/sites/default/files/2025-09/Brief-UN-Women-reach-2024-Global-en.pdf>.
59. Mirzayie, K., Sepahpanah, M. (2023). Investigating Factors Affecting Entrepreneurial Attitude in the Innovation of Small and Medium-Sized Enterprises (Case Study: Malayer County). *Journal of Entrepreneurial Strategies in Agriculture*, 10(1), 13–26. [In Persian].
60. Ilieva, L., Bozhinova, M., Todorova, L., Marinov, M., Ismailov, T., & Spasova, S. (2024). Festivals: An Opportunity for Sustainable Development of Tourism Regions. *Revista de Gestão Social e Ambiental*, 18(11), 1–15.
61. Ossowska, L., Janiszewska, D., Kwiatkowski, G., & Kloskowski, D. (2023). The Impact of Local Food Festivals on Rural Areas' Development. *Sustainability*, 15(2), 1447.